

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 5.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.73>

УДК 657:351.712:355

Н. Г. Здирко¹,

д. е. н., професор, директор Навчально-наукового інституту економіки та управління, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5968-3502>

А. В. Пилипчак,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2989-9301>

ФУНКЦІОНАЛЬНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄДИНОГО ЗАКУПІВЕЛЬНОГО СЛОВНИКА У СФЕРІ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЛЯ ПОТРЕБ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

N. Zdyrko,

Doctor of Economics, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Economics and Management, Vinnytsia National Agrarian University

A. Pylypchak,

postgraduate, Vinnytsia National Agrarian University

FUNCTIONAL TRANSFORMATION OF THE COMMON PROCUREMENT VOCABULARY IN DEFENCE PROCUREMENT FOR THE NEEDS OF PUBLIC FINANCIAL CONTROL

¹ Дослідження Здирко Н.Г. проведено в рамках проекту 2025.03/0012 «Державний контроль оборонних закупівель в забезпеченні фінансової безпеки України» в межах Гранту Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок молодих вчених-докторів наук (до 40 років включно)

У статті досліджено проблеми функціонування Єдиного закупівельного словника (CPV) у сфері оборонних закупівель та обґрунтовано необхідність його трансформації для потреб державного фінансового контролю. Встановлено, що чинна структура класифікатора характеризується функціональною неоднорідністю та не відображає ролі предметів закупівель у забезпеченні обороноздатності держави, що ускладнює аналітичну обробку даних і знижує ефективність контролю. Проаналізовано міжнародні підходи до класифікації оборонних ресурсів та сучасну інституційну практику організації оборонних закупівель в Україні, що підтверджує доцільність функціональної диференціації предметів закупівель. Запропоновано концептуальний підхід до трансформації класифікації, який передбачає виокремлення оборонного сегмента та впровадження функціонального рівня класифікації за роллю ресурсів у системі обороноздатності. Обґрунтовано можливість інтеграції запропонованої моделі з чинною системою CPV на основі дворівневого підходу. Визначено практичне значення результатів для підвищення прозорості оборонних витрат та ефективності державного фінансового контролю.

The article examines the challenges associated with the application of the Common Procurement Vocabulary (CPV) in the field of defence procurement and substantiates the need for its functional transformation to meet the requirements of public financial control. It is established that the current structure of CPV is characterized by significant functional heterogeneity, as it combines fundamentally different categories of procurement objects within a single classification section. In particular, the coexistence of general security equipment, firefighting tools, police supplies, and high-tech military systems within section 35000000-4 leads to a distortion of the analytical representation of defence expenditures and limits the ability to assess their effectiveness.

The study demonstrates that such a classification approach does not reflect the actual role of procurement items in ensuring national defence capability and creates

a gap between the formal classification system and the real structure of defence resources. Particular attention is paid to the analysis of international practices, including the NATO Codification System (NCS), the Federal Supply Classification (FSC) of the United States, and the United Nations Standard Products and Services Code (UNSPSC), which are based on functional, logistical, and lifecycle-oriented approaches to resource classification. In addition, the institutional framework of defence procurement in Ukraine is analysed, highlighting the functional differentiation of procurement activities between specialized entities responsible for different categories of resources. This differentiation confirms the objective need to classify procurement items based on their role in the defence system rather than formal product characteristics.

The article proposes a conceptual model for the transformation of CPV, which involves the removal of defence-related items from the mixed classification section and the creation of a separate functional defence-oriented structure. The proposed model introduces a two-level classification system that combines the existing object-based CPV codes with an additional functional layer, allowing procurement items to be categorized according to their role in ensuring defence capability. The practical significance of the research lies in improving the analytical capacity of the procurement classification system, enhancing transparency of defence expenditures, and strengthening public financial control. The implementation of the proposed approach contributes to aligning the national procurement system with international best practices and supports more effective management of defence resources.

Ключові слова: державний контроль, оборонні закупівлі, Єдиний закупівельний словник, електронна система закупівель.

Keywords: Public financial control, defence procurement, Common Procurement Vocabulary (CPV), electronic procurement system.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

У сучасних умовах суттєвого зростання обсягів фінансування сектору безпеки і оборони особливого значення набуває забезпечення ефективного управління оборонними ресурсами. Одним із ключових інструментів такого управління є класифікація предметів закупівель, яка визначає можливості аналітичної обробки даних, порівнюваності витрат та здійснення державного фінансового контролю.

Водночас чинна структура Єдиного закупівельного словника (CPV) не повною мірою відповідає специфіці оборонних закупівель. Зокрема, у межах секції 35000000-4 поєднуються різнорідні за функціональним призначенням об'єкти – від загальнобезпекових і правоохоронних засобів до високотехнологічних систем озброєння. Така класифікація не враховує відмінностей між ресурсами, що формують бойові спроможності, та ресурсами, що забезпечують їх функціонування, що ускладнює їх системний аналіз і оцінку ефективності використання.

Проблема ускладнюється тим, що сучасна практика організації оборонних закупівель в Україні вже демонструє функціональну диференціацію ресурсів, яка знаходить відображення у підходах до їх планування, закупівлі та забезпечення. Однак зазначена диференціація не відображена у класифікаційній системі, що зумовлює розрив між реальними процесами управління оборонними ресурсами та їх формалізованим відображенням.

З наукової точки зору, це актуалізує необхідність переосмислення підходів до класифікації предметів оборонних закупівель, зокрема переходу від формального, об'єктно-орієнтованого підходу до функціональної моделі, яка враховує роль ресурсів у системі обороноздатності та їх життєвий цикл. У практичному вимірі вирішення цієї проблеми є важливим для підвищення прозорості оборонних витрат, удосконалення державного фінансового контролю та забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.

Таким чином, існує об'єктивна потреба у розробці нових підходів до класифікації предметів оборонних закупівель, які забезпечать відповідність класифікаційної системи сучасним вимогам управління оборонними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх наукових публікацій свідчить про зростаючу увагу до специфіки управління оборонними закупівлями та обмеженості застосування виключно цивільних стандартів у військовій сфері. Зокрема, питання забезпечення складного балансу між прозорістю, мінімізацією корупційних ризиків та дотриманням належного режиму секретності в умовах воєнного стану ґрунтовно досліджено у працях Т. Швидкої [1]. Водночас європейський досвід, проаналізований Х. Массон та К. Мартіном на прикладі імплементації Директиви 2009/81/ЕС, чітко вказує на концептуальні проблеми у використанні кодів Єдиного закупівельного словника (CPV) для деталізованого опису складних систем озброєння, що призводить до дисбалансу та приховування інформації про стратегічні контракти [2].

Разом із тим, у науковому дискурсі активно формується концепція переходу до логістично-орієнтованих підходів в управлінні ресурсами оборони. Фундаментальні основи функціонування систем державних оборонних закупівель на прикладі США та Великої Британії розкрито у дослідженнях О. Голоти, яка доводить критичну необхідність чітких процедурних рамок та функціональної взаємодії учасників [3]. Важливим методологічним орієнтиром є світовий досвід впровадження Системи кодифікації НАТО (NCS), яку М. Школнік визначає як базовий інструмент та «ДНК сучасної військової логістики», що усуває дублювання ресурсів на рівні різних країн [4]. Додатково сучасні вітчизняні науковці, такі як С. Рибкіна та І. Чумак, акцентують на необхідності структурної адаптації української системи закупівель до високої невизначеності та воєнних загроз [5], тоді як О. Панухник зі співавторами аналізують фінансово-інституційні механізми забезпечення спеціалізованими агенціями [6]. Однак, незважаючи на ґрунтовність вищенаведених праць, проблема системної функціональної трансформації класифікатора саме для

забезпечення потреб державного фінансового контролю залишається недостатньо розкритою, що й зумовлює мету нашого дослідження

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад трансформації класифікації предметів оборонних закупівель шляхом переходу від об'єктно-орієнтованого до функціонального підходу, що враховує роль ресурсів у забезпеченні обороноздатності держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Єдиний закупівельний словник (CPV), який використовується як базовий інструмент класифікації предметів закупівель у публічному секторі, виконує функцію уніфікації опису товарів, робіт і послуг для забезпечення прозорості, порівнюваності та аналітичності закупівельної діяльності. Водночас, його структура, сформована з урахуванням широкого спектра цивільних потреб, виявляє суттєві обмеження при застосуванні у сфері оборонних закупівель, що характеризується специфічними умовами функціонування, підвищеним рівнем секретності, високою технологічністю та критичною роллю у забезпеченні національної безпеки.

Ключовим прикладом такої невідповідності є секція 35000000-4 «Охоронне, протипожежне, поліцейське та оборонне обладнання», яка об'єднує у межах одного класифікаційного блоку різноманітні за економічною природою, функціональним призначенням і стратегічним значенням предмети закупівель. У межах цієї секції одночасно представлені як засоби загального безпекового призначення (вогнегасники, аварійно-рятувальне обладнання), так і складні системи озброєння (ракети, бойові літаки, бронетехніка), а також засоби індивідуального захисту, військова електроніка та поліцейське обладнання. Така побудова класифікації свідчить про відсутність чіткої логіки групування, що відповідає реальній структурі оборонних ресурсів. Фактично в межах однієї секції поєднуються (табл. 1):

- засоби пожежної безпеки, що мають універсальне цивільне застосування;
- поліцейське обладнання, орієнтоване на підтримання правопорядку;

- військова техніка та озброєння, призначені для ведення бойових дій;
- засоби індивідуального захисту військовослужбовців;
- високотехнологічні системи військової електроніки та управління.

Розширена характеристика секції 35000000-4 демонструє її внутрішню структурну неоднорідність за ключовими параметрами: функціональним призначенням, рівнем технологічної складності та роллю у системі оборони. У межах одного класифікаційного блоку поєднуються об'єкти з принципово різними характеристиками – від низькотехнологічних засобів пожежної безпеки до високотехнологічних систем озброєння стратегічного рівня.

Таблиця 1. Структурна та функціональна неоднорідність предметів закупівель CPV у межах секції 35000000-4 «Охоронне, протипожежне, поліцейське та оборонне обладнання»

Код	Назва	Функціональне призначення	Рівень технологічної складності	Роль у системі оборони	Відношення до оборони
35100000-5	охоронні системи	забезпечення безпеки об'єктів	низький / середній	допоміжна	не є оборонними предметами
35110000-8	вогнегасники	протипожежний захист	низький	експлуатаційна	не є оборонними предметами
35200000-6	наручники, сирени	правоохоронна діяльність	низький / середній	поза системою оборони	не належать до оборонних закупівель
35300000-7	зброя, ракети	ураження противника	високий	формування бойового потенціалу	безпосередня оборонна дія
35400000-8	танки, БТР	мобільність і вогнева підтримка	високий	бойова платформа	безпосередня оборонна дія
35500000-9	бойові кораблі	ведення бойових дій на морі	дуже високий	стратегічна	безпосередня оборонна дія
35600000-0	літаки, БПЛА	повітряне ураження, розвідка	дуже високий	стратегічна	безпосередня оборонна дія
35700000-1	радары, РЕБ	управління, розвідка, зв'язок	дуже високий	забезпечення бойових спроможностей	безпосередня оборонна дія
35800000-2	бронежилети, форма	захист і забезпечення військових	середній	підтримка боєздатності	функціональне забезпечення оборони

Джерело: сформовано авторами за [7]

Така різноспрямованість свідчить про відсутність єдиного класифікаційного критерію, що є методологічно некоректним, оскільки унеможливорює формування цілісного уявлення про структуру оборонних ресурсів. У результаті така класифікація не може виконувати функцію ефективного інструменту аналітики, планування та державного фінансового контролю у сфері оборонних закупівель.

Подібна структура не лише ускладнює ідентифікацію предмета закупівлі, але й суттєво обмежує можливості аналітичної обробки даних про оборонні витрати. Вона не дозволяє відокремити витрати на бойові системи від витрат на тилове забезпечення або загальнобезпечкові потреби, що, у свою чергу, знижує якість управлінських рішень і державного фінансового контролю.

Наведені особливості структури секції 35000000-4 зумовлюють не лише формальну неоднорідність її змісту, але й породжують більш глибоку методологічну проблему – відсутність можливості адекватного відображення ролі окремих предметів закупівель у системі обороноздатності держави. У межах одного класифікаційного блоку фактично нівелюється різниця між ресурсами, що формують бойовий потенціал, та ресурсами, які виконують допоміжні або супровідні функції. У результаті втрачається аналітична чутливість класифікатора до функціонального призначення об'єктів закупівлі, що унеможливорює їх коректне групування з позиції управління оборонними ресурсами.

Зазначена проблема має прямі наслідки для системи державного фінансового контролю, оскільки ускладнює відокремлення витрат за ключовими напрямками – формування бойових спроможностей, їх підтримання та загальнобезпечкове забезпечення. Це, у свою чергу, обмежує можливості оцінки ефективності використання бюджетних коштів, порівняння структури витрат та прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері оборони.

Крім того, чинна структура CPV не враховує життєвий цикл оборонного ресурсу, який включає етапи розробки, виробництва, постачання, експлуатації, обслуговування, ремонту та утилізації. Відсутність відповідного групування

призводить до того, що закупівлі, пов'язані з різними стадіями життєвого циклу одного й того ж виду військової техніки, можуть класифікуватися за різними секціями, що унеможлиблює комплексну оцінку ефективності використання ресурсів.

Таким чином, аналіз структури секції 35000000-4 свідчить про наявність системної проблеми – надмірної агрегації та функціональної неоднорідності предметів закупівель, що об'єднуються за формальною ознакою належності до сфери безпеки та оборони, але не за їх роллю у забезпеченні обороноздатності держави. Це зумовлює необхідність переосмислення підходів до класифікації оборонних закупівель та переходу від формальної до функціональної моделі групування.

Виявлена невідповідність між класифікаційною структурою Єдиного закупівельного словника та функціональною природою оборонних ресурсів знаходить своє підтвердження і у практиці організації оборонних закупівель в Україні. Система забезпечення Збройних Сил поступово еволюціонує у напрямі більш чіткого врахування специфіки різних категорій ресурсів, що використовуються у сфері оборони. Така трансформація зумовлена об'єктивною необхідністю підвищення ефективності використання бюджетних коштів, забезпечення оперативності постачання та врахування відмінностей між високотехнологічними системами озброєння і ресурсами тилового призначення.

У цьому контексті простежується формування інституційної моделі, в межах якої враховується функціональна диференціація предметів закупівель. Це проявляється у застосуванні різних підходів до організації закупівельної діяльності залежно від призначення ресурсів, їх ролі у забезпеченні обороноздатності та особливостей життєвого циклу. Відтак, практика оборонних закупівель фактично підтверджує, що предмети закупівель у цій сфері не є однорідними та потребують відповідного класифікаційного розмежування.

Нормативно-правове підґрунтя функціонування спеціалізованих суб'єктів оборонних закупівель в Україні формується, зокрема, положеннями Постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2023 р. № 1142 «Деякі питання здійснення закупівель товарів, робіт і послуг у сфері оборони службою державного замовника» [8]. Зазначений акт передбачає можливість здійснення закупівель у сфері оборони через служби державного замовника, яким можуть делегуватися відповідні функції.

Фактично, саме в межах Постанови функціонують спеціалізовані суб'єкти – Державний оператор тилу (далі – ДОТ) та Агенція оборонних закупівель (далі – АОЗ), діяльність яких орієнтована на різні сегменти оборонного забезпечення. Такий підхід дозволяє враховувати специфіку предметів закупівель, їх функціональне призначення та особливості організації закупівельного процесу.

Діяльність Державного оператора тилу спрямована на забезпечення Збройних Сил України ресурсами, що не є безпосередніми засобами ведення бойових дій, але забезпечують їх функціонування. До таких ресурсів належать, зокрема, продовольство, речове майно, пально-мастильні матеріали, медичне забезпечення, а також інші матеріальні ресурси, необхідні для підтримання життєдіяльності військ. Їх спільною характеристикою є те, що вони не формують бойовий потенціал безпосередньо, але створюють умови для його реалізації.

Функціональна специфіка цих предметів закупівель визначає і особливості організації закупівельної діяльності. Зокрема, для них характерними є:

- масовість та регулярність постачання;
- значна частка логістичної складової;
- відносно нижчий рівень технологічної складності (порівняно з озброєнням);
- орієнтація на безперервність забезпечення;
- можливість застосування більш стандартних процедур закупівель.

Таким чином, Державний оператор тилу фактично працює з категорією ресурсів, яку доцільно визначити як предмети закупівель функціонального забезпечення оборони, що мають опосередкований вплив на обороноздатність, але є критично важливими для підтримання боєздатності військ.

Іншим ключовим суб'єктом є Агенція оборонних закупівель, діяльність якої пов'язана із закупівлею озброєння, військової техніки та високотехнологічних систем. До цієї категорії належать:

- засоби ураження (зброя, боєприпаси, ракети);
- бойові платформи (танки, бронетехніка, авіація, морські системи);
- високотехнологічні системи забезпечення бойових дій (засоби зв'язку, розвідки, РЕБ);
- спеціалізовані технічні рішення, пов'язані з оборонною промисловістю.

На відміну від тилкових ресурсів, ці предмети закупівель мають принципово інші характеристики: високий рівень технологічної складності, значний рівень інноваційності, тісний зв'язок із національною безпекою, обмежений доступ до інформації, довготривалий життєвий цикл (розробка, виробництво, модернізація, обслуговування), необхідність спеціалізованих процедур закупівель і контролю. У зв'язку з цим такі ресурси доцільно віднести до категорії предметів закупівель безпосередньої оборонної дії, оскільки саме вони формують бойові спроможності держави та визначають рівень її обороноздатності.

Аналіз діяльності зазначених суб'єктів дозволяє зробити висновок, що інституційна структура оборонних закупівель в Україні фактично відображає глибинну функціональну диференціацію предметів закупівель.

З одного боку, виокремлюються ресурси, спрямовані на формування бойового потенціалу – складні, технологічні, стратегічно значущі. З іншого боку, існує група ресурсів, що забезпечують функціонування цієї системи – масові, логістично орієнтовані, допоміжні за своїм характером.

Важливо підкреслити, що така диференціація не є штучною чи організаційною – вона впливає з об'єктивної природи оборонних ресурсів.

Саме тому вона проявляється як у функціональному призначенні предметів закупівель, так і в особливостях їх закупівлі, обліку, контролю та використання.

Попри наявність чіткої функціональної диференціації у практиці оборонних закупівель, чинна структура Єдиного закупівельного словника не відображає цієї відмінності. Як було показано у попередніх розділах, у межах секції 35000000-4 поєднуються як предмети безпосередньої оборонної дії, так і предмети функціонального забезпечення, а також загальнобезпекові ресурси, що взагалі не належать до оборонної сфери у вузькому розумінні. Така ситуація свідчить про розрив між реальними процесами організації оборонного забезпечення, функціональною природою ресурсів та формалізованою класифікаційною системою.

У результаті класифікатор не виконує повною мірою свою аналітичну функцію, оскільки не дозволяє коректно відобразити структуру оборонних витрат, розмежувати різні типи ресурсів та забезпечити належний рівень державного фінансового контролю.

Отже, інституційна диференціація оборонних закупівель в Україні виступає не лише організаційною характеристикою системи, а й важливою передумовою для перегляду підходів до класифікації предметів закупівель. Вона демонструє, що ефективна класифікація має базуватися на функціональній ролі ресурсу у системі обороноздатності, а не на формальному об'єднанні різнорідних об'єктів у межах однієї секції.

Таким чином, нормативно закріплений механізм делегування закупівельних функцій через служби державного замовника фактично відображає об'єктивну функціональну диференціацію предметів оборонних закупівель. Водночас ця диференціація не знаходить відображення у структурі Єдиного закупівельного словника, що свідчить про невідповідність класифікаційної моделі реальній організації оборонного забезпечення.

Необхідність трансформації класифікації предметів оборонних закупівель зумовлена виявленими у попередніх розділах суперечностями між чинною структурою Єдиного закупівельного словника та функціональною природою

оборонних ресурсів, а також невідповідністю класифікаційної моделі сучасній інституційній організації системи оборонного забезпечення. За таких умов удосконалення класифікації має базуватися не на формальному перегрупуванні кодів, а на формуванні нових концептуальних підходів до визначення предмета закупівлі у сфері оборони.

Формування ефективної класифікації предметів оборонних закупівель потребує визначення базового принципу – принципу функціональної визначеності, відповідно до якого предмет закупівлі має класифікуватися залежно від його ролі у забезпеченні обороноздатності держави. Такий підхід дозволяє відійти від формального групування за назвою товару і перейти до класифікації за його фактичним призначенням.

Саме тому, доцільно запропонувати класифікацію предметів оборонних закупівель, яка передбачає їх розподіл за роллю у системі обороноздатності.

Ключовим є розмежування двох базових категорій в межах блоку «Предмети закупівель оборонного призначення» (рис. 1):

1) Предмети закупівель безпосередньої оборонної дії – ресурси, що прямо формують бойовий потенціал держави та використовуються у процесі ведення бойових дій або забезпечення бойових спроможностей. Вони характеризуються високим рівнем технологічної складності, стратегічним значенням і тісним зв'язком із системою національної безпеки;

2) Предмети закупівель функціонального забезпечення оборони – ресурси, які не формують бойові спроможності безпосередньо, але забезпечують можливість їх реалізації та підтримання боєздатності військ;

3) Сервісні та інфраструктурні роботи і послуги – роботи і послуги, пов'язані із забезпеченням технічної справності, експлуатаційної готовності, модернізації та відновлення оборонних ресурсів, а також із створенням і утриманням інфраструктури, необхідної для їх функціонування;

4) Логістичні послуги у сфері оборони – сукупність операцій, спрямованих на забезпечення руху, розміщення, зберігання та обліку

матеріальних ресурсів, необхідних для функціонування військ і реалізації їх бойових спроможностей.

Функціонально сервісні та інфраструктурні роботи і послуги не формують бойовий потенціал безпосередньо, однак визначають рівень його збереження, відновлення та розвитку у середньо- і довгостроковій перспективі. На відміну від сервісних робіт, які пов'язані з технічним станом ресурсів, логістичні послуги забезпечують їх доступність у потрібний час, у потрібному місці та у необхідному обсязі.

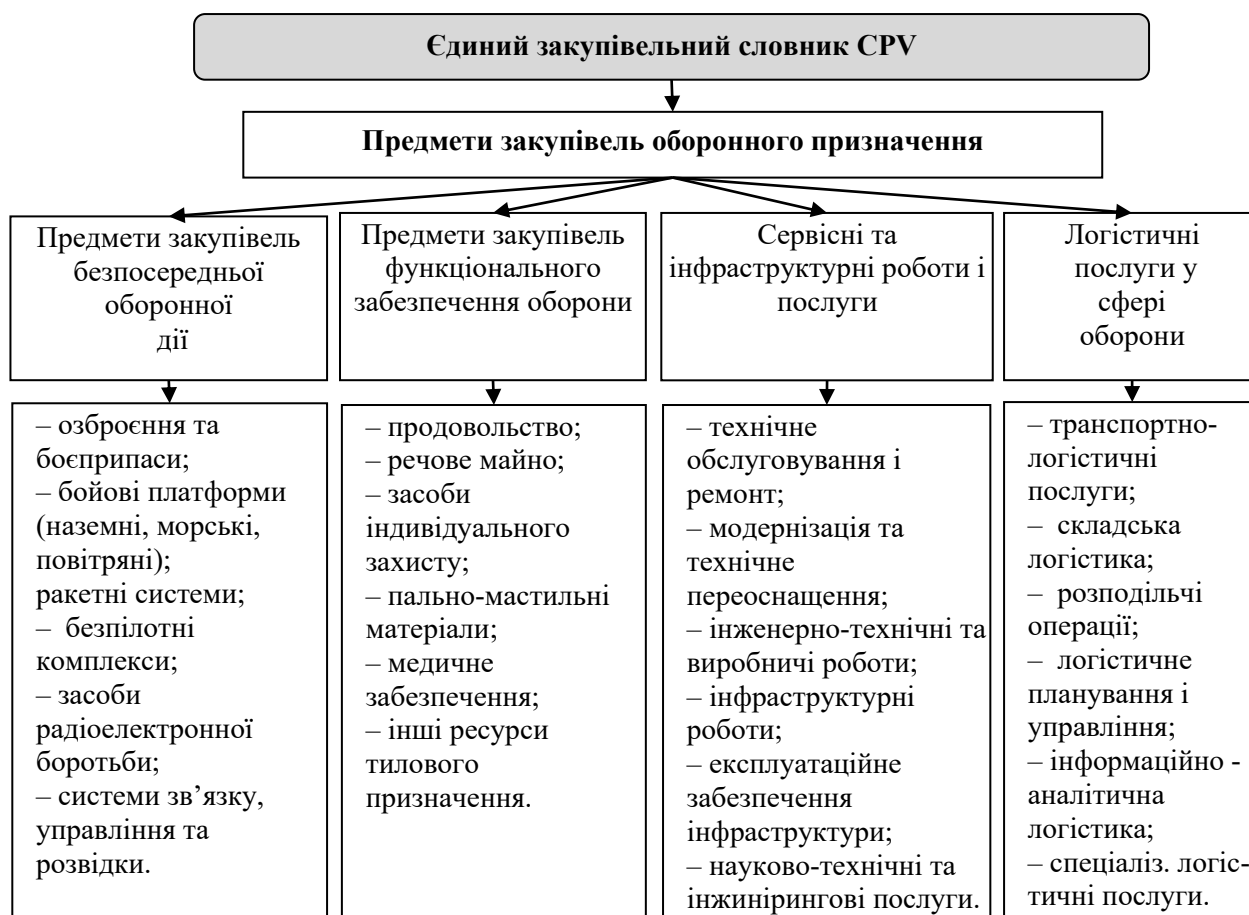

Рис. 1. Удосконалена класифікація предметів закупівель оборонного призначення

Джерело: запропоновано авторами

Запропонований поділ відображає об'єктивну відмінність між формуванням бойового потенціалу та забезпеченням його функціонування, що відповідає як міжнародним підходам до класифікації, так і сучасній інституційній практиці оборонних закупівель в Україні.

З метою підвищення аналітичної точності запропонована класифікація може бути деталізована шляхом виділення окремих функціональних сегментів:

- бойовий сегмент (озброєння, техніка, системи ураження);
- технологічно-інформаційний сегмент (зв'язок, РЕБ, розвідка, управління);
- захисно-екіпірувальний сегмент (індивідуальні засоби захисту);
- тиловий сегмент забезпечення (харчування, ПММ, речове майно);
- інфраструктурно-сервісний сегмент (ремонт, обслуговування, логістика, модернізація).

Такий підхід дозволяє перейти від двокомпонентної до багаторівневої моделі, що є більш придатною для аналітики та управління.

Таким чином, запропонована класифікація предметів оборонних закупівель базується на функціональному підході, що передбачає їх групування за роллю у забезпеченні обороноздатності держави. Такий підхід дозволяє усунути наявні суперечності чинного класифікатора, забезпечити відповідність інституційній структурі оборонних закупівель та підвищити ефективність аналітики і державного фінансового контролю.

Важливим кроком має стати повне вилучення оборонних ресурсів із секції 35000000-4. У межах цієї секції доцільно залишити лише:

- протипожежне обладнання;
- аварійно-рятувальні засоби;
- охоронні системи;
- поліцейське обладнання.

Таким чином, секція 35000000-4 має бути трансформована у блок «Безпекове, протипожежне та правоохоронне обладнання», що дозволить усунути штучне поєднання оборонних і не оборонних ресурсів.

Оборонні закупівлі доцільно об'єднати у самостійну секцію «Предмети закупівель оборонного призначення», яка має будуватися не за формальною ознакою виду товару, а за функціональною роллю у забезпеченні обороноздатності держави.

Запропонована класифікація передбачає впровадження дворівневої системи класифікації предметів закупівель, у межах якої поєднується чинна об'єктно-орієнтована структура CPV та новий функціональний вимір, орієнтований на потреби оборони. Базовий рівень класифікації, що реалізується через CPV, забезпечує ідентифікацію предмета закупівлі за його об'єктивними характеристиками як товару, роботи або послуги. Водночас, функціональний рівень, представлений новою секцією оборонного призначення, дозволяє визначити роль відповідного ресурсу у системі обороноздатності держави.

Застосування такого підходу означає, що один і той самий предмет закупівлі, ідентифікований за певним кодом CPV, може використовуватися як у цивільному секторі, так і в оборонній сфері, але при цьому отримує різне функціональне трактування залежно від контексту його застосування. Зокрема, пально-мастильні матеріали або медичне обладнання, залишаючись у межах своїх базових класифікаційних кодів, можуть одночасно бути віднесені до категорії ресурсів функціонального забезпечення оборони у випадку їх використання для потреб Збройних Сил України. Такий механізм дозволяє зберегти цілісність і універсальність CPV, водночас доповнюючи його необхідною аналітичною глибиною.

Реалізація запропонованого підходу забезпечить комплексне вдосконалення класифікації оборонних закупівель, насамперед за рахунок усунення структурної неоднорідності, притаманної чинній моделі. Відокремлення оборонного сегмента та його структуризація за функціональною ознакою дозволять сформувати логічно узгоджену систему класифікації, яка відповідає реальній природі оборонних ресурсів. Це, у свою чергу, сприятиме приведенню класифікації у відповідність до сучасної інституційної моделі організації оборонних закупівель та забезпечить можливість більш точного відображення їх структури.

Запровадження функціонального рівня класифікації підвищить аналітичну точність даних про оборонні витрати, що створить передумови для більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень. Водночас це сприятиме

підвищенню ефективності державного фінансового контролю, оскільки дозволить чітко розмежовувати витрати за їх функціональним призначенням. Крім того, запропонований підхід забезпечує можливість врахування життєвого циклу оборонних ресурсів та формує основу для інтеграції класифікаційної системи з міжнародними підходами до управління оборонними закупівлями.

Висновки. Отже, чинна структура Єдиного закупівельного словника у частині оборонних закупівель є функціонально неоднорідною та не відображає ролі ресурсів у забезпеченні обороноздатності держави. Поєднання в межах секції 35000000-4 різнорідних об'єктів ускладнює аналітичне групування витрат і знижує ефективність державного фінансового контролю. Практика оборонних закупівель в Україні та міжнародні підходи базуються на функціональній диференціації ресурсів, яка не врахована у чинній класифікації. Це зумовлює необхідність її трансформації. Відтак, обґрунтовано доцільність вилучення оборонного сегмента із секції 35000000-4 та формування окремої структурно-функціональної моделі класифікації, що передбачає розмежування предметів закупівель за їх роллю у системі оборони.

Доведено, що поєднання об'єктно-орієнтованого підходу CPV із функціональним рівнем класифікації дозволяє зберегти універсальність системи та підвищити її аналітичну придатність для потреб оборонних закупівель. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для підвищення прозорості оборонних витрат та ефективності державного фінансового контролю.

Література

1. Швидка Т. І. Особливості державного регулювання оборонних закупівель. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2024. Вип. 81(1). С. 308-314.
2. Masson H., Martin K. Directive 2009/81/EC on defence and security procurement. *European Parliament, Directorate-General for External Policies.* 2015. 52 p.

3. Голота О. Аналіз міжнародного досвіду підходів до формування та управління системою державних закупівель для потреб оборони (На прикладі діяльності Міністерства оборони Великобританії). *Social development & Security*. 2019. Vol. 9, Iss. 2. С. 80-100.

4. Školník M. Implementation of NATO Codification and Standardisation Activities in the armed forces of the Slovak Republic. *Ekonomia Bezpieczeństwa i Logistyka*. 2015. P. 70.

5. Рибкіна С. О., Чумак І. В. Система закупівель вітчизняного сектору безпеки та оборони: структурний аналіз, проблеми та перспективи вдосконалення. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2026. № 10(1). С. 72-93.

6. Панухник О. В., Цюкало Л. В., Остапчук Т. В., Дяченко С. В. Фінансово-інституційний механізм забезпечення оборонних закупівель в умовах воєнної невизначеності. *Часопис економічних реформ*. 2026. № 1(61). С. 95-106.

7. Єдиний закупівельний словник ДК 021:2015, затв. наказом Мінекономрозвитку України від 23.12.2015 р. № 1749. URL: <https://mspu.gov.ua/diyalnist/oboronni-zakupivli/yediniy-zakupivelnij-slovník-dk-0212015>

8. Деякі питання здійснення закупівель товарів, робіт і послуг у сфері оборони службою державного замовника. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2023 р. № 1142. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2023-%D0%BF#n14>

References

1. Shvydka, T. I. (2024), "Peculiarities of state regulation of defense procurement", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Pravo*, Vol. 81(1), pp. 308-314.

2. Masson, H. and Martin, K. (2015), “Directive 2009/81/EC on defence and security procurement”, European Parliament, Directorate-General for External Policies.

3. Holota, O. (2019), “Analysis of international experience in approaches to the formation and management of the public procurement system for defense needs (Based on the example of the activities of the UK Ministry of Defense)”, Social development & Security, Vol. 9, no. 2, pp. 80-100.

4. Školník, M. (2015), “Implementation of NATO Codification and Standardisation Activities in the armed forces of the Slovak Republic”, *Ekonomia Bezpieczeństwa i Logistyka*.

5. Rybkina, S. O. and Chumak, I. V. (2026), “Procurement system of the domestic security and defense sector: structural analysis, problems and prospects for improvement”, *Visnyk Dniprovs'koi akademii nepererвної osvity. Serii: Publichne upravlinnia ta administruvannia*, Vol. 10(1), pp. 72-93.

6. Panukhnyk, O. V., Tsiukalo, L. V., Ostapchuk, T. V. and Diachenko, S. V. (2026), “Financial and institutional mechanism for ensuring defense procurement in conditions of military uncertainty”, *Chasopys ekonomichnykh reform*, Vol. 1(61), pp. 95-106.

7. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2015), “Unified procurement dictionary DK 021:2015”, available at: <https://mspu.gov.ua/diyalnist/oboronni-zakupivli/yedynij-zakupivelnij-slovník-dk-0212015> (Accessed 25 April 2026).

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution “Some issues of procurement of goods, works and services in the defense sector by the state customer service”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-2023-%D0%BF#n14> (Accessed 25 April 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 05.05.26

Прорецензовано / Revised: 15.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26